

POSTANOWIENIE

Dnia 15 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa M.G.

przeciwko D.C.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 15 czerwca 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 30 kwietnia 2019 r., sygn. akt I ACa [...], I ACz [...],

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2) zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł z tytułu zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 kwietnia 2019 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 21 lutego 2018 r., oddalającego powództwo o zapłatę 25.000 USD wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz 32.300 euro wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, powód wskazał przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1, 2 i 4 k.p.c. Zdaniem skarżącego w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne wyrażające się w pytaniu, czy w sprawie, w której powód dochodzi zapłaty należności z umowy zawartej na podstawie prawa właściwego dla Polski, które to roszczenie można dochodzić przed sądem w Polsce,

pozwany może podnosić zarzuty dotyczące roszczeń objętych stosunkiem zobowiązaniowym prawa właściwego dla tegoż, gdy ewentualny spór dotyczący tego stosunku zobowiązaniowego mógłby się toczyć przed sądem właściwym dla tego stosunku.

W ocenie powoda potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów dotyczy kwestii, czy umowa pożyczki (art. 720 k.c.) może zawierać postanowienia w zakresie określenia celu, na który pożyczkobiorca może ją przeznaczyć, i czy taka umowa jest zgodna z zasadą swobody umów.

O oczywistej zasadności skargi kasacyjnej zaś ma świadczyć oczywiste naruszenie przez Sąd Apelacyjny prawa materialnego, tj. pominięcie kwestii prawa właściwego dla umowy inwestycyjnej, którą strony miały zawrzeć, w tym kwestię jej dopuszczalności.

Odrębnym pismem skarżący wniósł o stwierdzenie z urzędu nieważności postępowania ze względu na sprzeczny z prawem skład sądu orzekającego – podstawą powołania orzekającego w niniejszej sprawie Sędziego M.R. do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w [...] była niezgodna z prawem/nieskuteczna uchwała Krajowej Rady Sądownictwa z dnia października 2018 r. - powołując się na wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach o sygn. akt C- 585/18, C-624/18 i C-625/18 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2019 r., III PO 7/18.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło

w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.; z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, nie publ.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2012 r., II CSK 180/12, nie publ. oraz z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.).

Z kolei powołanie się na przyczynę przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wyводу, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni

przepisu (por.m.in. postanowienia z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, nie publ., z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, nie publ., z dnia 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, nie publ., z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl., z dnia 3 sierpnia 2017 r., IV CSK 85/17, nie publ., z dnia 7 grudnia 2017 r., I CSK 499/17, nie publ., z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, nie publ.).

Przedstawione przez skarżącego wątpliwości nie czynią zadość wskazanym wymaganiom. Sformułowane zagadnienie prawne nie ma istotnego znaczenia dla rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy. Wątpliwości dotyczące braku zastosowania przez orzekające w sprawie sądy prawa obcego dla oceny ważności oraz dopuszczalności umowy mającej za przedmiot inwestycje powoda w założoną przez strony spółkę są irrelewantne dla sprawy, skoro jej przedmiotem nie były roszczenia wywodzone z tej właśnie umowy. Powód swe roszczenie wywodził z umowy pożyczki, a Sądy obu instancji przedstawiły rozbudowaną i wielowątkową argumentację kwestionującą stanowisko o zawarciu takiej umowy. Formułowane w jej ramach oceny co do elementów charakteryzujących relacje stron, odbiegających od cech umowy pożyczki, zmierzały nie tyle do stanowczego ustalenia rodzaju tej więzi (jej dopuszczalności i ważności), ile do podkreślenia zasadniczych różnic między wersją powoda a faktycznym kształtem rozliczeń między stronami. W tej sytuacji nawet stwierdzenie, że według prawa właściwego sugerowana przez Sądy relacja inwestycyjna byłaby niedopuszczalna i nieważna, w żadnym razie nie przekreślałoby oceny Sądów co do niezawarcia umowy pożyczki. W szczególności nie podważałoby ustaleń Sądów co do celu przekazywania pozwanemu środków oraz sposobu ich faktycznego wydatkowania (finansowanie spółki, czego powód w zasadzie nie kwestionował). Zwłaszcza, że równocześnie Sądy zwracały uwagę na niesformalizowanie umowy, niejasności co do treści umowy pożyczki (co do określonego oprocentowania, terminu spłaty, przyczyn weryfikowania, w jaki sposób pozwany wydaje uzyskane środki pieniężne), niekonsekwencje w twierdzeniach samego powoda co do tytułu leżącego u podstaw przekazywania środków pozwanemu, domaganie się zaspokojenia od innych współników, a także uzależnienie tego przekazywania od przedstawienia i akceptacji harmonogramu kosztów, na które miały być przeznaczane, jak również

faktyczne dysponowanie przez powoda przekazywanymi kwotami. Stanowcze tezy Sądów co do niezgodności takiego modelu dysponowania przekazywanymi środkami z istotą umowy pożyczki nie mogą być podważane przez stwierdzenie, że również pożyczka może mieć charakter celowy. Sąd Apelacyjny rozwiązania takiego nie wykluczał, o czym świadczy fragment, w którym zwracał uwagę, że w treści korespondencji mejlowej między stronami nie pojawiała się jakiegokolwiek nawiązanie do umowy pożyczki, np. pytanie do pozwanego, na jaki cel przeznaczył pożyczone środki, jak je zainwestował w działalność Spółki. Czym innym jednak jest celowy charakter pożyczki, a czym innym pełne dysponowanie przez powoda przekazywanymi środkami, które wskazywało na inny rodzaj relacji stron. Sąd drugiej instancji zwracał też uwagę, że nawet w razie uznania, iż doszło do zawarcia umowy pożyczki na warunkach określonych przez powoda (uzależnienie jej zwrotu od osiągnięcia przez spółkę zysków), przesłanka wymagalności jej zwrotu nie ziściła się.

Powód nie wykazał też, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.c., tj. że zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2015 r., III CSK 198/15, nie publ., z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, nie publ., z dnia 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, nie publ., z dnia 27 października 2016 r., III CSK 217/16, nie publ., z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, nie publ., z dnia 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, nie publ., z dnia 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, nie publ., z dnia 5 października 2018 r., V CSK 168/18, nie publ.). Zważywszy, że przedmiotem sprawy nie było roszczenie wywodzone ze stosunku zobowiązaniowego w formie umowy inwestycyjnej, nieustalenie prawa właściwego dla tego stosunku i roszczeń z niego wywodzonych nie może stanowić ani zarzucanego przez skarżącego oczywistego naruszenia przepisu art. 51a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 2062 ze zm.), wprowadzonego mocą art. 1 pkt 21 ustawy z dnia

2 lipca 2017 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1452), która uchylała z dniem 12 sierpnia 2017 r. analogiczny w treści art. 1143 k.p.c. i obowiązującego w dacie orzekania przez sądy obu instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2018 r., II CSK 191/17, nie publ. i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2018 r., I CSK 457/17, nie publ.) ani art. 17 ust. 3 pkt. 5 i 6 ustawy z 4 lutego 2011 r. - Prawo prywatne międzynarodowe (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 1792).

W sprawie nie zachodzi również podstawa nieważności wskazana przez skarżącego. Wykładnia art. 379 pkt 4 k.p.c. dokonana w uchwale w składzie połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, nie ma bowiem – co wynika już z jej treści - zastosowania do orzeczeń wydanych przez sądy przed dniem jej podjęcia.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 265).

aj